

samozřejmě. V těch případech, kde občanský zákon přiznává postiženému možnost žaloby zdržovací, určitě to vyjádřil (viz případy takových žalob vypočtené v § 296 Krainz Ehrenzweig, II. B, I. H. str. 10) a byl by tak zajisté učinil i v případě § 1330 obč. zák. Není ani všeobecné normy, z níž by bylo lze nárok takový dovoditi, nehledíc ani k tomu, že by pak nárok takový bylo přiznávatí všeobecně v případech, v nichž se lze důvodně pro budoucnost obávati nového zásahu a porušení práva, a důsledně i u všech druhů poškození, nejen u poškození na cti. Nelze ani uznati, že nárok zdržovací (jako minus) obsažen je v pojmu odvolání urážek; jsou to dva různé pojmy a dva různé nároky, z nichž jeden směřuje proti minulosti a má povahu represe, kdežto druhý zasahuje do budoucna a slouží účelům prevence. Při poslední revisi občanského zákona bylo na to pomýšleno i tento ochranný prostředek postiženému přiznati (viz Návrh subkomitету Dr. Weiss, str. 185 a Návrh superrevisní komise k § 1150), z čehož však nelze usuzovati, že nárok ten byl obsažen již také v platném nyní právu. Ani předpisu zákona o nekalé soutěži nelze tu obdobně užíti, protože je to zákon speciální, týkající se jen poměrů mezi soutěžiteli v hospodářském styku, který nadto obsahuje velmi mnoho úchylek i v oboru práva hmotného i formálního, jež obdobného použití nepřipouštějí. Z těchto důvodů nelze žalobci přiznati ani nárok na prozatímní opatření.

### Čís. 11917.

**Kupní smlouva o radiovém zařízení, při níž prodatel neměl předepsané úřední povolení ku prodeji (§ 1 zákona ze dne 20. prosince 1923, čís. 9 sb. z. a n. na rok 1924), jest nicotná podle § 879 obč. zák. Nezáleží na tom, že prodatel byl bezelstný, že zažádal o povolení ku prodeji a že omylem úřadu se mu dostalo jen povolení k přechovávání, aniž se jde na tom, zda bylo zahájeno trestní řízení a jak se skončilo, aniž na tom, kdy a u koho byl přístroj zabaven a zda šlo o prodej po živnostensku či o prodej soukromníka.**

(Rozh. ze dne 23. září 1932, R I 531/32.)

Žalovaný koupil od žalobce radiové zařízení, část kupní ceny zaplatil hotově a na zbytek dal směnky. Proti směnečnému platebnímu příkazu namítl žalovaný mimo jiné, že kupní smlouva o radiovém zařízení jest neplatná, ježto žalobce neměl k prodeji úřední povolení. Procesní soud první stolice směnečný platební příkaz zrušil. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvnímu soudu, by ji, vyčkaje pravomoci, znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a vrátil věc odvolacímu soudu k novému rozhodnutí.

### Důvody:

Pro tento spor jest především rozhodnou otázka, zda byla kupní smlouva, jež byla podkladem směnečného závazku a jejímž předmětem byl radiový přístroj, podle § 879 první odstavec obč. zák. nicotná, čili

nic. Zjištěno bylo, že žalobce prodal žalovanému radiový přístroj, ač v době prodeje neměl k tomu zvláštní úřední povolení, na jehož základě jest podle § 1 zákona ze dne 20. prosince 1923 čís. 9 sb. z. a n. z roku 1924 jediné možno prodávati radiotelegrafní a radiotelefonní zařízení. Odvolací soud — odchylně od soudu první stolice — považuje tuto smlouvu za platnou, protože v zákoně čís. 9/1924 sb. z. a n. není výslovného ustanovení, že smlouvy o nepovoleném prodeji radiotelegrafních a radiotelefonních zařízení jsou neplatné a nicotné. Prodej takového zařízení bez úředního povolení je prý sice trestný a zařízení propadá ve prospěch státu, avšak právní jednání o sobě není nedovolené, ježto prý zákaz nesměřuje proti právnímu jednání jako takovému. Ostatně prý právní jednání nepozbývá platnosti, obrací-li se zákonný zákaz jen proti jedné smluvní straně. S názorem odvolacího soudu nelze souhlasiti. V zákoně čís. 9/1924 sb. z. a n. není ovšem vyslovena neplatnost právních jednání, porušujících jeho zákazy. Ale ze zákona samého i z jeho důvodových zpráv jde jasně najevo, že zákonodárce přikládal tomuto zákonu a jím provedenému zásahu do volného obchodování s radiovými zařízeními mimořádný význam, a to se zřetelem k povaze věci. Nešlo tu jen o opatření z důvodů živnostenskopolitických nebo fiskálních, nýbrž o vážný veřejný zájem a o bezpečnost státu, vyžadující zvýšené a účinné kontroly státní. Potřeba takové kontroly, zdůrazněná již ve vládním návrhu zákona (tisk 4096 posl. sněm. 1923), byla uznána a znova zdůvodněna ve zprávách příslušných výborů poslanecké sněmovny (tisk 4140 z roku 1923) i senátu (tisk 1749 z roku 1923). Ve výborové zprávě tisk 4140 se praví, že účelem tohoto zákona má býti zavedení kontroly nad výrobou, prodejem a přechováváním, jakož i nad dovozem z ciziny radiotelegrafních a radiotelefonních zařízení, že se tak děje proto, by bylo znemožněno zneužití zařízení těchto na úkor a ke škodě státu, a že tento důvod se uznává za dostatečný, by k těmto opatřením bylo sáhuto, i když tím výrobě a obchodu dány byly určité meze a když výroba a obchod s těmito předměty nebude míti úplnou volnost a svobodu. Ve výborové zprávě tisk 1749 bylo mezi jiným uvedeno, že přísná ustanovení předloženého zákona byla diktována jediné zájmem státním, který jde nad zájem osobní a obchodní, a že účelem jeho omezujících předpisů jest požadavek, by vládě byla dána vzhledem k tomu, že zákon jest povahy politické, určitá pravomoc, by radiotelegrafie a radiotelefonie nebylo proti zdejšímu státu zneužíváno. Dále se v této výborové zprávě poukazuje k mimořádné důležitosti věci, pro kterou bylo povolení k výrobě, prodeji, přechovávání a dovozu radiových zařízení vyhrazeno ministerstvu jako nejvyššímu úřadu, zdůrazňuje se, že při rozhodování o povolení jde vždy též o zájem státu, a že na porušení předpisů tohoto zákona jsou stanoveny tresty poměrně přísné vzhledem k tomu, že kontrola, která jest v zájmu veřejném nutná, jest značně obtížná. Nelze pochybovati o tom, že vyličeného účelu zákona, to jest zabezpečení účinné státní kontroly výroby a obchodu, jejíž obtížnosti si byl zákonodárce vědom, by nebylo dosaženo, kdyby se kupní smlouva o předmětech, které jest podle § 1 zákona čís. 9/1924 sb. z. a n. možno prodávati jediné na základě zvláštního povolení ministerstva, považovala za platnou pro obor práva soukromého, i když

se prodej stal bez předepsaného povolení, a kdyby se důsledek nedovoleného prodeje projevil jen v potrestání prodatele, který neměl ku prodeji povolení. Podle všeobecného předpisu prvního odstavce § 879 obč. zák. jsou nicotné smlouvy, jež se přičítají zvláštní zákonné zápovědi, třebaž nebyla jejich neplatnost se stanoviska soukromoprávního v příslušném zákoně zvláště vyslovena, je-li z povahy věci nebo ze zákona zřejmé, že si zákonodárce smlouvu jako nicotnou představuje a jen opomenul tuto sankci výslovně vyjádřit (viz rozhodnutí čí. 2496, 4536, 5054 sb. n. s.). Z účelu zákona čí. 9/1924 sb. z. a n. a z povahy věci, jak byly vylíčeny, vyplývá, že kupní smlouvu o radiovém zařízení, při níž prodatel neměl předepsané úřední povolení ku prodeji, jest považovati za nicotnou podle všeobecného ustanovení § 879 obč. zák. Na tom nic nemění, že se zákaz prodeje obrací jen proti prodatelovi, neboť jednotnou smlouvu nelze trhati ve dvě a zákazem prodeje jest s hlediska soukromoprávního zakázána koupě, třebaž zákon v § 24 ohrožuje trestem jen prodatele. Pro otázku nicotnosti kupní smlouvy jest nerozhodné, zda jednal žalobce bezelstně; stačí, že se prodej přičítá zvláštní zákonné zápovědi. Nerozhodné jest i tvrzení žalobce, že zažádal o povolení k prodeji a že omylem úřadu se mu dostalo jen povolení ku přechovávání, v němž povolení ku prodeji není obsaženo. Nesejde ani na tom, zda bylo zahájeno trestní řízení a jak se skončilo, ani na tom, kdy a u koho byl aparát zabaven. Zákon nečiní rozdíl mezi prodejem po živnostensku a prodejem soukromníka (§ 1 odst. (1) zákona čí. 9/1924 sb. z. a n.). Zákaz prodeje znamená tu zákaz kupní smlouvy, jak bylo již vyloženo, — nehledíc ani k tomu, že se tu žalobce domáhá plnění na základě neplatného prodeje a že on jednal proti zákonnému zakazu. Z nicotné a právně bezúčinné smlouvy nemůže však žalobce odvozovati ani právní nárok na zaplacení smének žalobou vymáhaných, poněvadž závazek z nicotné smlouvy nenabyl platnosti ani tím, že byl mezi smluvníky utvrzen smenkami. Podle tohoto právního posouzení pozbývá zrušovací usnesení odvolacího soudu právního podkladu.

### Čís. 11918.

**Do usnesení rekursního soudu, jímž bylo zrušeno usnesení prvního soudu, odmítající žalobu o zmatečnost, a prvnímu soudu uloženo, by nařídil o žalobě rok k ústnímu jednání, jest dovolací rekurs nepřipustný.**

(Rozh. ze dne 23. září 1932, R I 582/32.)

Žalobkyně se domáhala na žalovaném, by byl prohlášen zmatečným i rozsudek, jímž byla vyslovena rozluka manželství stran, i smíry u soudu o majetkoprávních poměrech. Soud první stolice žalobu odmítl podle § 538 c. ř. s., maje ji za nezpůsobilou, by byl ustanoven rok k ústnímu jednání. Rekursní soud zrušil napadené usnesení a uložil prvnímu soudu, by, vyčkaje pravomoci, ustanovil rok k ústnímu jednání a o žalobě po zákonu dále jednal.

Nejvyšší soud odmítl dovolací rekurs.